

**IA
SAOGALEMU
LOU *Fale*
MAI
MAFUI'E.**

**FAALELEI. FAAMAU.
AUA NE'I GALO.**

EQC
EARTHQUAKE COMMISSION
Kōmihana Rūwhenua

@earthquakecommission

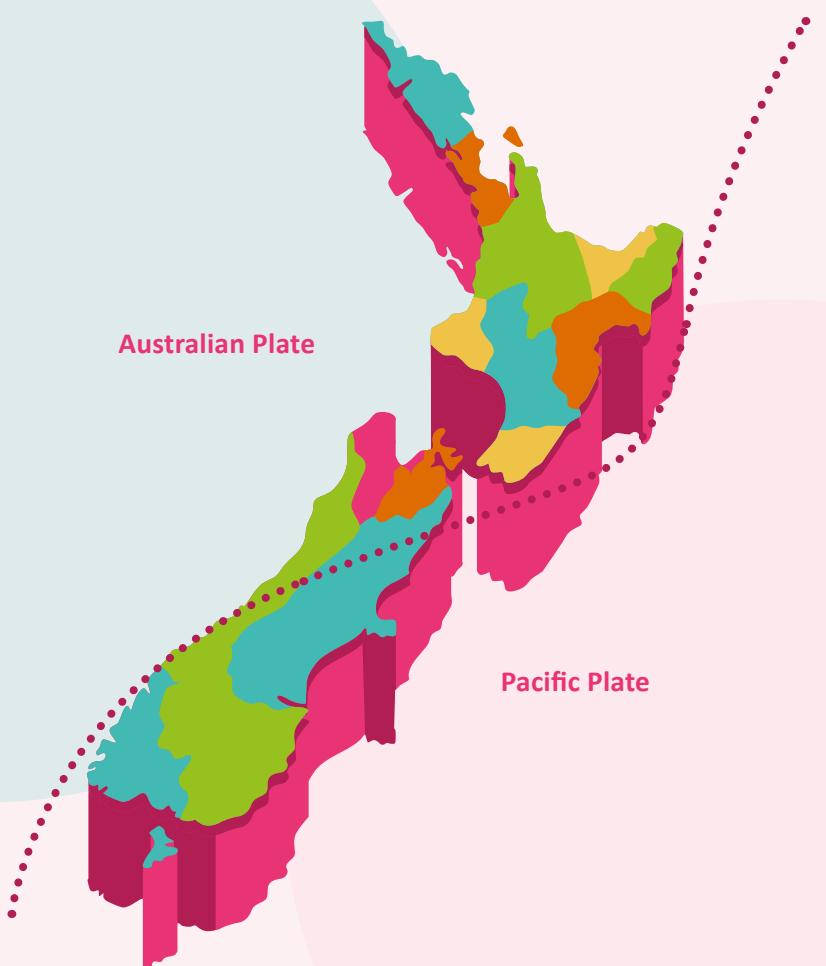

@EQCNZ

www.eqc.govt.nz/be-prepared

MAFUI'E

MA Niu Sila.

E lei te'i te'i maua le igoa tauvalaau o Aotearoa o 'atumotu maluelue'. O tatou, o tagata Kiwi, ua tatou nonofo i se tasi o atunu o le lalolagi ua sili ona aafia soo i mafui'e ma e luluina ai o tatou lauelele i tausaga taitasi pe ā ma le **150 mafui'e** malolosi e faalogoina e tagata.

O le tele o mafui'e e itiiti lava se aafiaga ia i tatou, peitai talu ai nei lava ua iloga lo tatou talafaasolopito i le tele nauā o mafui'e ua matuā faaleagaina ai meatotino ma manunu'a ai tagata.

Matou te iloa o le a toe lulu foi se isi mafui'e tele e faaleagaina ai mea. E lē o iloa tonu le taimi, ma le nofoaga e tupu ai. Pau le mea ua matou iloa, o le nofo sauniuni i le taimi lenei o le a puipua ai lou fale ma ē pele ia te oe.

O LE SAUNIUNI MO *Mafui'e* O LE MATAFAIOI A TAGATA UMA.

Pe o e nofo i Aukilani poo Alexandra. Nofo mautotogi pe i lou lava falemotu. Nofo i se fale atoa poo se apartment. E momia e i tatou uma ona **Faalelei. Faamau. Aua ne'i Galo.** auala e tapena ai o tatou fale mo mafui'e.

O le tele o laasaga o loo ta'ua i le tamaitusi lenei e mafai ona fai e i latou ua iai tomai e faatino ai lava e i latou galuega (DIY). A'o isi mea, ua sili loa ona tuu i tama sasa'o. Afai e te lē o mautinoa poo ā galuega e ono faatapulaa, e lelei lou siaki i le tou pulega faalotoifale poo se tufuga faufale ua iai sona laisene. Afai o le a e taumafai lava oe e te faia nisi o galuega, ia faamautinoa o loo e saogalemu.

O le tala fiafia i le tele o laasaga o loo ta'ua iinei, o le taimi lava e mae'a ai ona fai, e leai se isi mea e toe manaomia ona fai — e te lē toe popole foi i ai.

**O le taimi lelei lenei e amata ai,
tatou amata loa...**

A'o faasolosolo lau taga'i i laasaga eseese, fai ma e taula'i mai i faailoilo (icons) nei e faafagofie ai ona ta'ialaina oe:

Laasaga ia ave i ai le faamuamua ina ia fesoasoani e puipua lou fale mai se faaleagaina e matuā taugata le toe faaleleia.

Laasaga e mafai ona faatino lava e oe (DIY) i ni tomai masani.

Laasaga faigofie mo tapenapenaga e mafai ona faamae'a i totonu o le 30 minute pe itiiti ifo foi.

Luga o LOU FALE.

Ālaasu e fai i piliki ma simā

Tagai i le taualuga o lou fale. Pe o iai se ālaasu e fai i piliki poo faasimā o lālā a'e i luga o le taualuga? E tele ituaiga ālaasu na palasī i mafui'e ua tuanai, ma matuā faaleagaina ai nisi o fale ma faamanu'alia ai tagata.

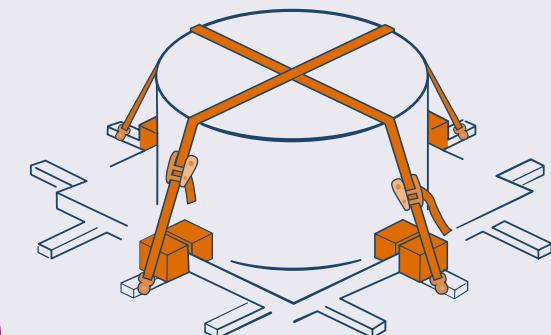
E telē se lamatiaga o ālaasu piliki ma simā e faatutū e aunoa ma ni mea o faatulaga e taofi mau ai. E ono faigata ona iloa atu i le pito i fafo o le ālaasu poo iai ni mea o taofi mau ai, ae afai na fausia lou fale i tua atu o le 1970, atonu e leai se mea o taofi mau ai.

Fai ia saogalemu

- Afai e lē o toe faaaogāina le tou ālaasu, aveese loa.
- Afai o faaaogā lava, sui le vaega lea e lālā i fafo i luga o le fale, i se mea u'amea māmā.
- Afai o lou fale o se fausaga e patino lona mamanuina (character or heritage home), atonu e mafai ona suia lona ālaasu i se ālaasu e 'foliga tutusa' lava ae māmā atu.

FAUTUAGA

O le tele lava o galuega faatino mo ālaasu e sili pe a tuu pea e fai e i latou ua iai tomai faapitoa, talanoa i se kamuta ua iai se laisene, poo le tou pulega faalotoifale i mea e aofia ai pe a aveese pe toe sui le ālaasu.

Tanevai e faapito i luga

E faaaogā e nisi fale se tanevai e faapito i luga e faaalu ifo ai le vai i totolu o le kalone vaivevela. E mafai ona matuā mamafa tane nei, aemaise pe afai o loo tumu i le vai. O lona uiga afai e lulu se mafui'e ma pa'ū ai le tane, e telē lava se afaina o le a iai.

Fai ia saogalemu

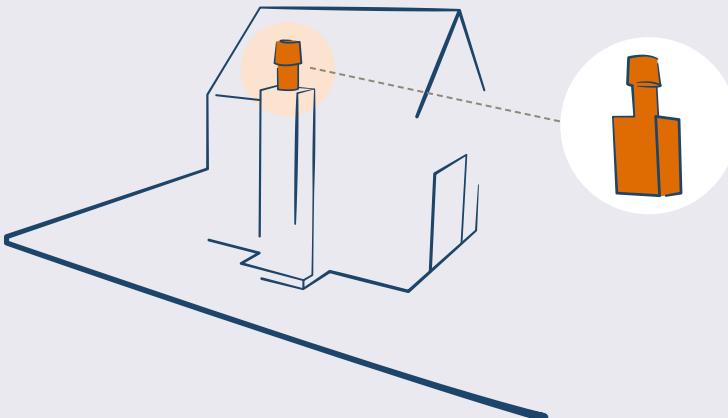
- Fusi atoa le tane i se fusi e taofi mau ai i le taualuga.
- Faamaumau lelei i fao ni poloka laupapa i itu e fā faataamilo o le fata, ona faamau loa lea o poloka laupapa i le va o le faataamilo o le fata ma le tane.
- Toe sui ni fusi ua motu gofie po ua tuai.
- Afai e lei faia lea tulaga, vaai se tasi e agavaa na te faapipiia ni faamau e faigofie ona fetuuna'i i le va o lau kalone vaivevela ma le tane lea e faasau ai le vai.
- Afai e lē o toe faaaogāina lena tane, aveese loa.

Mea mamafa o loo ato ai le fale

E oo atu i le 4.5kg le mamafa o se tile e tasi e ato ai le fale – e matuā tugā lava le faaleagaina o mea e iu i ai pe a to'ulu ese pe to'ulu sa'o ifo i lalo mai le taualuga.

Fai ia saogalemu

- Aveese mea mamafa sa ato ai le fale e pei o slate tiles ma simā, ae sui i ni u'amea poo tiles u'amea.
- Ia faamautino ua matuā faamau lelei i le faavaa o iviivi o loo pito i totolu mea mamafa o loo ato ai le fale. E masani ona faaaogā ueae e saisai ai tiles i le faavaa o iviivi ae e iai foi isi faiga e mafai ona faaaogā. E lē tatau ona 'o'o, elea pe ta'e nati poo fao vilivili e faamau ai.

Autafa o LOU FALE.

Puipui o le fale

Atonu e lē o iai ni u'amea o faamalosi ai totonu o piliki o le si'o pito i fafo (pei o piliki piilua) ma poloka o puipui simā, pe afai na fausia lou fale i tua atu o le 1950.

O fale na fausia i tua atu o le 1930, e masani ona puipui muamua i ni laupapa lauiti le puipui ona faaaogā lea o le simā e pō ai le pito i fafo o puipui, e lei faia mo se fuafuaga ia puipuia ai mai se mafui'e.

E telē lava se afaina o ituaiga puipui nei pe a lulu se mafui'e.

Fai ia saogalemu

- E te ono moomia se kamuta ua iai se laisene mo se fesoasoani e siaki puipui o lou fale ma fai se galuega e toe faamalosi pe sui ai puipui.

FAUTUAGA

Afai e mafai, taumafai e tuufaatasi le faatinoga o le galuega lenei i le taimi e fai ai isi galuega faaleleia poo galuega toe faafou – o le a sefe ai le taimi toe sefe le tupe.

Fagu kesi e faatutū i fafo

O le luluina e i'u ina matagataga pe motu ai le filifili o loo faamau ai le fagu, ma liki ai le kesi – o se tasi lea o lamatiaga tele e tupu pe a lulu se mafui'e.

Fai ia saogalemu

- E tatau ona faatutū fagu kesi i luga o se fola gatasi e pei o se fola simā ma fusi mau i se filifili ma nonoa ia pipii lelei i le fale.
- E tatau ona fusi le ogatotonu o le fagu kesi i le filifili lea e faamau ai, ae afai o iai se mea o taofi ai le pito i lalo o le fagu mai le ono see i le palapala, ona tuutuu lea i luga o le fusiga i le filifili.

FAUTUAGA

Ia mautinoa e te iloa le pito o le fale o loo iai ki e tapē ai moli, le vai ma le kesi pe a tupu se faalavelave faafuase'i.

Pe a faamau le kesi o mea autū nei, o le a e moomia se tagata e iai sona tomai faapitoa na te tatalaina pe a toe faaola.

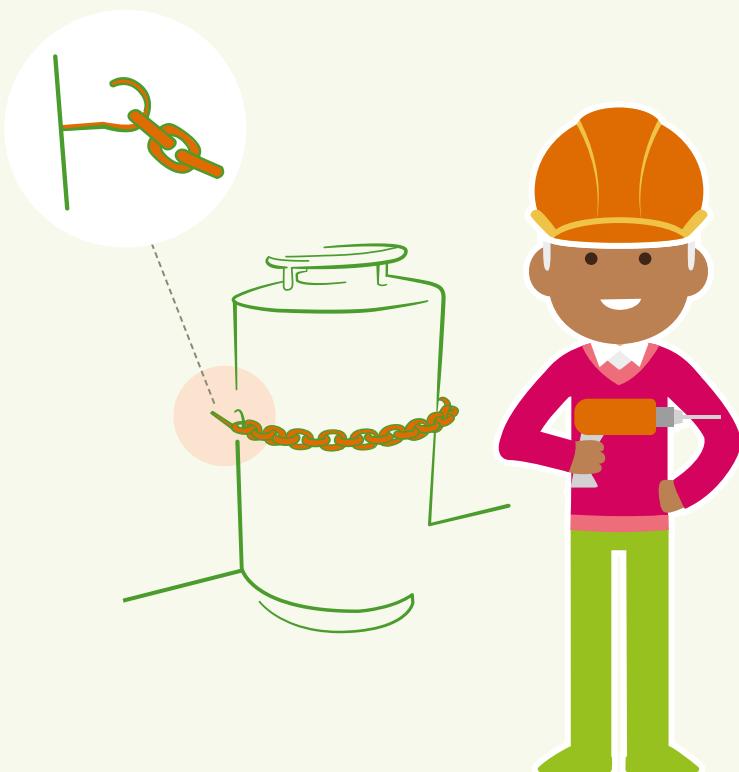

Puipui e taofi ai le palapala

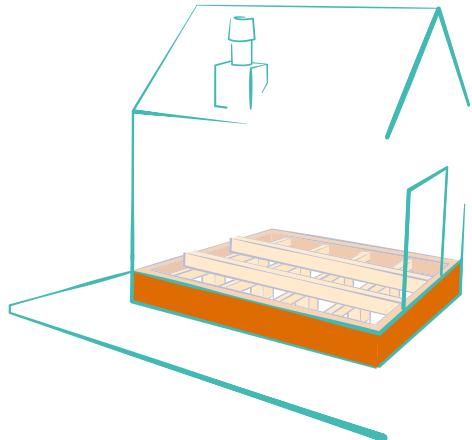
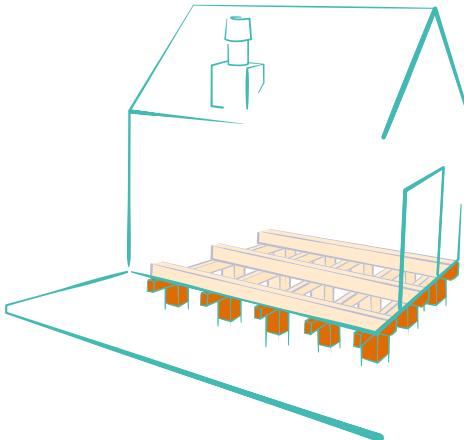
O puipui ia e taofi ai le palapala, e mafai ona ta'e, solo pe malepe i lalo ona o le malosi o se mafui'e.

Fai ia saogalemu

- Siaki poo lelei ona fausia ma faatumauina le malosi o puipui e taofi ai le solo o le palapala i lou fanua. Atonu e maua i faamaumauga a le tou pulega faalotoifale i faila o lou fanua ni faamatalaga e uiga i puipui o loo taofia ai le palapala. Atonu na fausia puipui tuai a'o lei pasia Building Code, ma o lona uiga atonu e lē o matuā malosi.
- E tāua le mata'itu ma vaaia lelei puipui o loo taofi ai le solo o le palapala, e faaititia ai le faaleagaina. Mataala i faafitauli e vave tutupu: ni vaega ua ta'e, ua lo'u pe ua pi'o, ua ati mai totonu le sosolo o a'a o laau, pe ua tulei ai i tua le puipui, ma ua poloka pe vaiti paipa e faaalu ai le vai (pe afai o se puipui e pipii uma piliki – solid wall).
- Afai e te manao e toe faaleleia puipui o loo iai i le taimi nei, e sili le maua mai o se fautuaga mai se inisinia ma le tou pulega faalotoifale.

Lalo o LOU FALE.

Faavae

O le tele o fale i Niu Sila ua lē toe fauina ni faavae laupapa, lea e iai le avanoa i lalo (e ta'ua o le fola lagolago – sub-floor) i le pito i lalo o le fale.

O fale o loo iai ituaiga faavae nei, e tāua ona matuā faapipii lelei faavae ma ia mau lelei sooga ma le fale i luga – e lē maluelue gofie ai ma malepe ai.

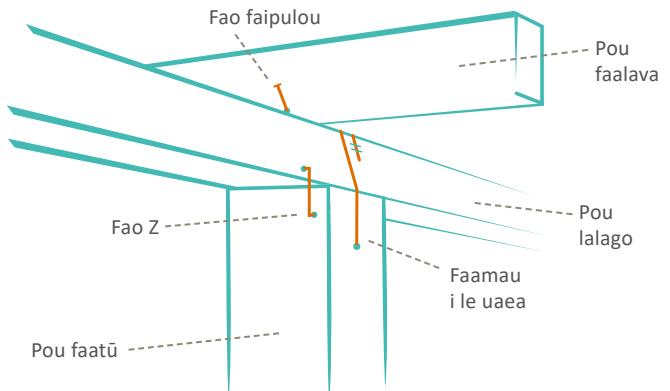
Fai ia matuā malosi

- Siaki poo lelei uma sooga (leai se mea o lusi, elea, motu, ta'e pe misi) i le va o pou lalago ma pou faatū, ma le va o pou lalago ma pou faalava.
- Afai e lē o lava mea o sosoo ai, ua tatau loa ona faaaogā uaea, o fao vilivili poo faaū e sosoo ai. E tele ituaiga mea eseese e faaaogā e sosoo ai o loo maua i le tele o faleoloa o meafaufale – o loo faaali atu i le ata i le itu taumatau oloa nei.
- O fusi e aogā e lalago ai le faavae ina ia taofi ai le maluelue pe a lulu se mafui'e. Saili i se kamuta poo se inisinia ua iai se laisene, mo se fautuaga i mea e faaaogā e lalago ai le faavae, aemaise pe afai e lē o faasimāina le puipui o le faavae o lou fale, pe o le faavae lagolago lea e pito i lalo (subfloor) e sili atu ma le 600mm le maualuga i luga a'e o le palapala.
- Afai ua amata ona iloa le pala o faavae i luga o lagolago, ua tatau loa ona sui.

FAUTUAGA

Ia faamautinoa o mea o loo faaaogā e faamau ai mea (fittings) o loo fetau ma le malosi o lou fale. Mo se faataitaiga, soo se u'amea o loo faaaogā e sosoo ai lagolago i totonu o le 600mm o le palapala taalaelae, e tatau ona faaaogā le ituaiga u'amea 304 e lē elea gofie. Afai e te lē o mautinoa, fesili i se tufuga ua iai se laisene.

Faavae e faatū i luga o lagolago (agavale) ma le faavae e faatū i luga o lagolago ma si'o i le simā (taumatau)

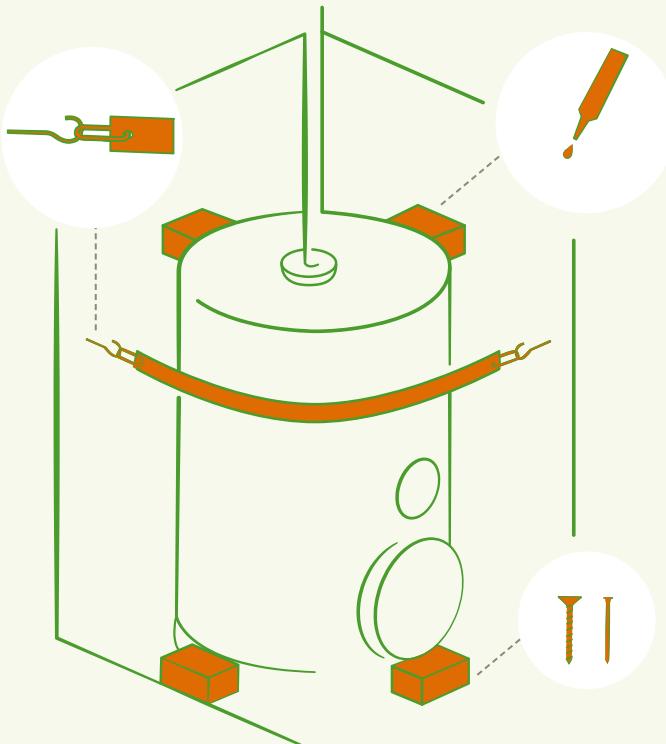
Gati e faamau ma sosoo ai le fagu kesi ma mea tau palama

O pito e sosoo ai paipa e ta'i ai le kesi ma le vai e ono motusi pe a lulu se mafui'e. E telē le faaleagaina o lou fale pe faamanu'alia tagata, pe a liki se kesi poo le vai.

Auala e saogalemu lelei ai

Vaai se tagata e agavaa na te faapipiia ni gati e faigofie ona fetuuna'i i le va o lau fagu kesi poo le paipa foi, ma paipa o loo faaalu ai le kesi poo le vai. E telē ai le va e feme'ia'i ma foia le liki o le kesi poo le vai.

Totonu o LOU FALE.

DIY

Kalone vaivevela

E faigofie le faamauna o le kalone vaivevela, e mafai ona fai e oe lava.

E mafai ona e faatauina mai faleoloa o meafaufale, mea e faapipii ai. E iai fusi, o fao vilivili ma lave meme'i u'amea e lave i ai fusi pe a faamau. Mulimilitai i faatonuga mai le kamupani na gaosia kalone vaivevela mo le faapipiina poo le mulimilitai i laasaga nei:

1. Vili le fao sikulū pe tu'itu'i se fao i poloka laupapa i luga o le fola o le fale poo le fata o loo faatū ai luga le kalone pe faatū i autafa (faamautinoa o loo mau lelei le tu a le fata).
2. 'Ili poloka laupapa i le telē talafeagai ina ia mau lelei i le va o le pito i luga o le kalone ma puipui, ma faakelū loa. Faamautinoa o loo pipii lelei poloka i faavaa o le puipui.
3. Vili ni faamātau (hooks) se lua e ta'i 8mm le uumi i totonu o pu i soo se pito ia taatia tutusa lava le maualuga ma poloka laupapa.
4. Faapipii le isi pito o le lave meme'i u'amea i le isi faamātau a'o le isi i le pito o le fusi. 'Oti le fusi i le umi e te manaomia, faapipii atu i le isi faamātau ma faaaogā le lave meme'i u'amea e toso ai faamau lelei ai.

Ogaumu e tafu i fafie

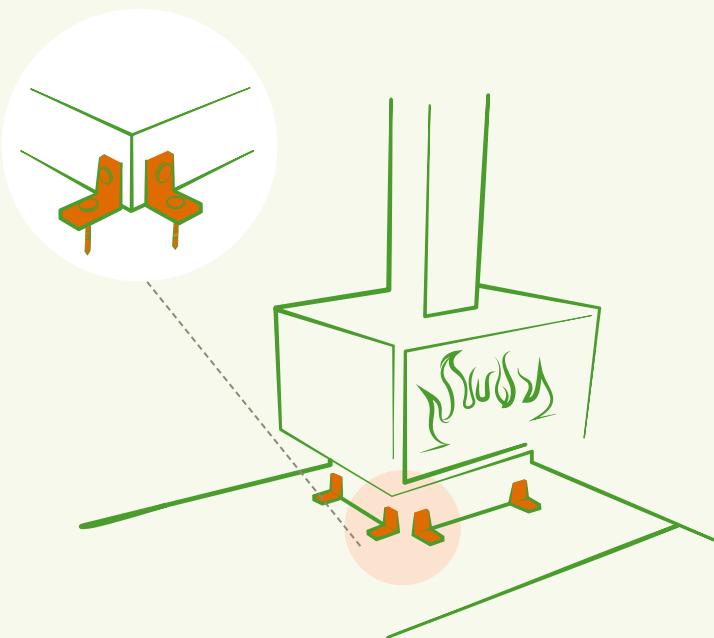
E mafai ona pa'ū se ogamu e tafu i fafie e lē o pipii lelei i se mea, pe a lulu se mafui'e, ma e telē lava se lamatiaga o le ono sasao ai o se afi.

Fai ia saogalemu

- Taumafai e luelue mālie le ogamu pe a te'a le vevela – afai e lue atu ae maluelue, o lona uiga e lē o mau lelei ona taofi.
- O ogamu uma lava e tatau ona iai faatonuga mo le auala e taofi mau ai. Afai e lē o ia te oe faatonuga nei, ia faafesootai le kamupani na faatau mai ai le tou ogamu mo ni faamatalaga patino.
- Mulimuli lelei i faatonuga e taofi mau lelei ai. E ono faigofie lava le mea e fai pe afai o loo iai ni vaega i le pito i lalo o le ogamu e faamau agai i ai.

FAUTUAGA

E ono lē totogia e lau inisiua ni mea ua faaleagaina pe afai e lē o lelei ona faapipii se ogamu. O le mea lena e sili ai ona lelei pe a faaaogā se tagata ua agavaa na te faapipiina le ogamu.

Meafale uumi ma mamafa

O meafale uumi e mafai ona maluelue tele pe a lulu se mafui'e ma faaleagaina ai pe faamanu'alia ai foi se isi pe a palalasi i lalo. O le tala fiafia, e faigofie lava le auala e faatulaga ai mea nei ina ia saogalemu.

Afai e te nofo mautotogi, e tatau i lē ona le fale ona faataga oe e faamau lelei meafale uumi ma mamafa ina ia saogalemu. Ae tatau ona e talanoa muamua atu ia i latou a'o lei faia se galuega.

Fai ia saogalemu

1. Faailoga le vaega o le puipui e gata ai le pito i luga o le meafale, ona faame'i ese lea o le meafale i luma mai o le puipui.
2. Su'e poo gafea o le puipui o loo iai vaega e mafai ona tu'itu'i i ai fao, i lou tago e pōpō mālie ma faalogo i le tatagi o se mea e malō. E mafai foi ona e faaaogā se meafaigaluega e alu i le uila, e sue ai le vaega malō o le puipui.
3. Faaaogā ni fao sikulū se 12 ta'i 63mm le uumi, e vili e faamau ai lagolago a'o lei toe faame'i i tua le meafale e faatū ai. Afai e te lē manao e aliali mai i fafo lagolago, ona faataatitia lea o lagolago i foliga o mataitusi L o loo faafaō, ae faamau agai i le puipui le 'au o le lagolago.
4. Vili le fao sikulū e faamau ai le isi 'au o le lagolago i luga o le meafale i fao sikulū e 15-25mm le uumi.

FAUTUAGA

O loo maua mea patino e taofiofi ai mea tetele i totonu o le umukuka e pei o pusa'isa, fulisa ma ogaumu tutū e lē o pipii i le puipui. Fesili i le faleoloa o meafaufale o lata ane pe siaki foi i luga o le initaneti.

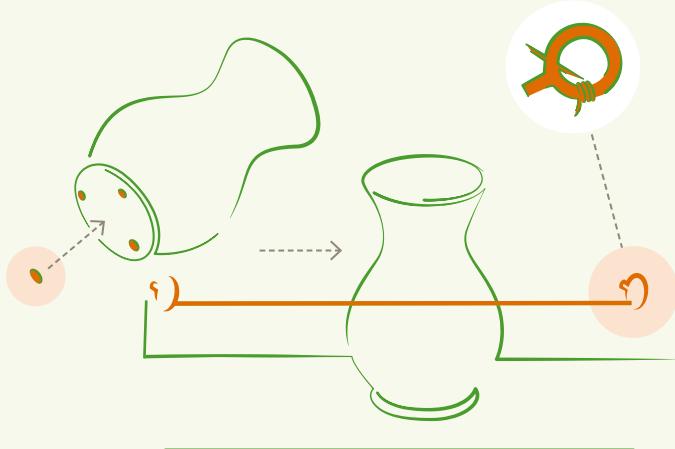

Mea o loo i luga o fata

E faigofie lava ona to'ulu i lalo mea o loo i luga o fata i mafui'e laiti. Fai loa i le taimi lenei ni laasaga e puipui ai au meafale taugata ma sefe ai lou toe vevesi e tau faamamā le gasu pe a ta'ei na mea.

Fai ia saogalemu

- Toso se mano, nailoni poo se uea tautau iefaa malama, i luma o tusi poo isi mea o loo faatutū i luga o se fata, e lē faigofie ai ona pa'ūū pe a lulu se mafui'e.
- Faapipii se Blu Tack poo Quake Wax i le pito i lalo o mea teuteu mata'eta'e poo nisi mea tāua ina ia mau lelei ai.

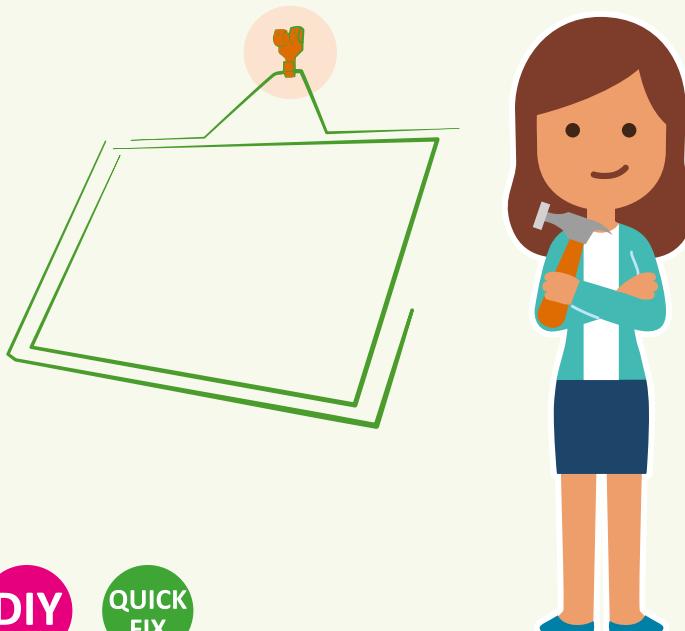

Sauniuni a'o nofo mautotogi

E fai si faigata teisi o tapenapenaga e te faia i lou fale pe afai o loo e nofo mautotogi, peitai e tele lava mea e mafai ona e faia.

E sili atu ona faigofie pe a taula'i lava oe i vaega i totonu o le fale. E tatau i lē ona le fale o loo e mautotogi ai, ona faataga oe e fai galuega e malupuipua ai au meafale, e pei o le faamau i le puipui o se meafale mamafa, ae o le taimi e te alu ese ai mai lena fale, e momia ona e toe faafiofoliga o le puipui i lona uluai tulaga sa iai. Ia e talanoa muamua i lē e ona le fale poo le vaega o loo vaaia le fale, a'o e lei faia se galuega.

Ia e faailoa foi pe afai e iai ni au meafale lapopoa. E ono lē o iloa e iai nisi o vaega o le fale e ono lamatia ai le ola, ma e faaititia le faaleagaina o meatotino ma le faamanu'alia o se tasi pe a faatino galuega e toe faaleleia ai.

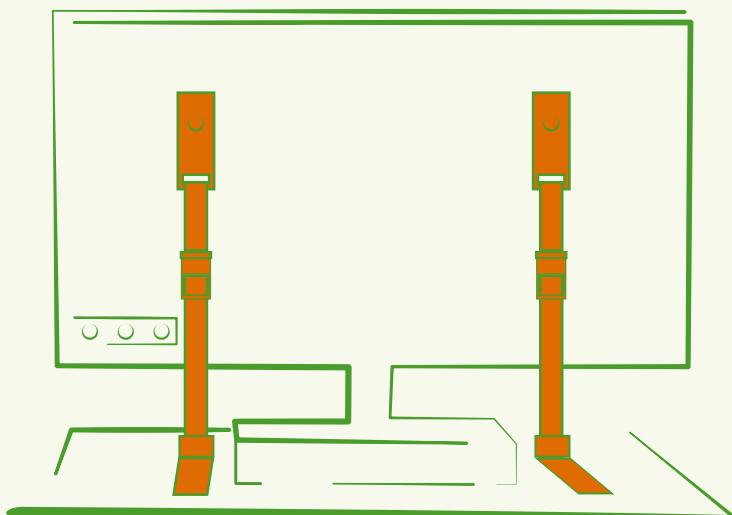

Televise

E faigofie lava ona pa'ū mai i luma le TV pe a lulu se mafui'e, ona o nei mea e uumi ma manifinifi.

Fai ia saogalemu

- Faaaogā fusi faapitoa e taofi mau ai le TV i luga o le fata o loo faatū ai.
- E lelei foi pe a iai se fala e lē maseesee e fofola e faatū ai luga le TV, e faaititia ai le feseeta'i, ae tatau ona faaaogā faatasi ma mea e taofi mau ai.

Ata ua faavaa ma fā'ata

E mafai i taimi e lulu ai mafui'e ona me'i ese ai le lave o loo tautau ai ata. E tāua tele le faaaogā o faamātau talafeagai ia fua i le telē ma le mamafa o le mea e faatautau ai – o lona uiga e lē tatau ona tasi le fao e tautau ai se mea.

Fai ia saogalemu

- O faamātau mo ata e tasi le fao e tu'itu'i ai, e lelei mo ni ata e māmā pe afai o loo malō lelei le puipui o loo tu'itu'i i ai le fao.
- Soo se mea e tau mamafa teisi atu, o le a moomia ai se faamātau se tasi ae lua pe tolu fao e tu'itu'i ai, pe tele atu foi ni faamātau e moomia. O ata poo fā'ata e matuā mamafa e moomia ai se mea e sili atu ona malosi e tautau ai. Ma ia aua foi ne'i galo, e faaaogā se manoia malosi, ae lē o se manoia vaivai.

FAUTUAGA

A uma ona tu'itu'i le faamātau i luga, tautau le ata ona toe toso mai lea i luma ina ia mafai ona sulu atu lou lima i tua e oomi i totonu le faamātau e faamau.

Le Lima Vave

Lima laasaga o tapenaga e na o le lima minute e faatino ai!

- Vaai se fala e lē maseesee e fofola e faatū ai luga se mea laititi e alu i le eletise (e pei o se TV poo se microwave).
- Faapipi se Blu Tack poo Quake Wax i le pito i lalo o mea teuteu mata'eta'e poo nisi mea tāua ina ia mau lelei ai i o latou tulaga.
- Vaai se loka e fai sona lave e faamau i le faitotoa o se kapoti poo se pusatoso o loo tuu ai i totonu ni mea mata'eta'e. Aua ne'i faaaogāina le loka e fai se lave e lē o iai se sila, auā e lē mau pe a oo ina lulu se mafui'e. E sili ona lelei loka e fai le lave ia e lē mafai ona lote e tamaiti.
- Sii se meafale mamafa e faatū i luga o se fata poo se kapoti e maualalo.
- Aveese le fao sa faaaogā e tautau ai se ata, ae avatu i ai se faamātau talafeagai.

E ono MAFUAAGA E LĒ NOFO SAUNI AI MO MAFUI'E (MA LE POGAI E TATAU AI ONA E NOFO SAUNI).

1

"E feololo a le mafui'e na lulu ae na sao mai ai lava lo'u fale. Ou te mautinoa lava o le a toe sao mai foi."

Aisea e tatau ai pea ona e nofo sauni

Afai na sao mai lou fale i se mafui'e malosi na faaleagaina ai ni mea, lona uiga o loo tou nonofo i se vaipanoa e tele ina aafia i mafui'e, lona uiga e ono toe lulu se isi mafui'e i se taimi o i luma. Ma e mafai i le mafui'e o le a sosoo mai ona afaina ai lou fale i se tulaga e matuā ese lava mai isi taimi muamua atu.

2

"Ai lava se taugata."

Aisea e tatau ai pea ona e nofo sauni

O le tele o mea e fai i ai a tatou sauniuniga e lē tele se tupe e faaalu ai. E oo lava i mea tetetele e pei o le aveese o ālaasu e mafai lava ona vave ma taugofie le faatinoga nai lo le mea e manatu i ai le toatele o tagata.

3

"O loo iai la'u inisiua, e tusa lava la pe matuā faaleagaina lo'u fale, e toe fai lava e le inisiua."

Aisea e tatau ai pea ona e nofo sauni

E tāua tele ona gafatia e lau inisiua mea e totogi – malo lava! Peitai o se tasi o aafiaga masani lava o se fale ae faaleagaina, o tulaga faaletonu e sosoo mai ai. O le nofo sauni i le taimi lenei, o le a ititi ai mea e toe faalavelave ane ia te oe ma lou aiga, ina ia vave ai ona tou toe foi i le olaga na masani ai.

4

"E leai so'u taimi."

Aisea e tatau ai pea ona e nofo sauni

Tatou te tau fai pisi uma i nei vaitaimi, peitai o tapenapenaga laiti i le taimi lenei e aogā tele pe a lulu se mafui'e. Fai mea e mafai ona e faia i le taimi lenei, ma faaaogā le matou lisi o mea e siaki, e faatulaga ai sau fuafuaga mo isi mea.

5

"Ou te lē o nofo i se nofoaga e ono lamatia i mafui'e."

Aisea e tatau ai pea ona e nofo sauni

O loo saofa'i faavalalua Niu Sila i luga o ipu poo papa tetele e lua o le Eleele, o lona uiga e soo se itu lava o le atunuū e mafai ona faatama'ia i se mafui'e malosi. E tusa lava pe lē o latalata lou fale i le nofoaga o loo taatia ai papa nei, ae mafai lava ona faaleagaina lou fale i se mafui'e malosi e tusa lava pe mamao le nofoaga o loo lulu ai. Poo fea lava e te nofo ai, e tāua pea le nofo sauni.

6

"E iai a'u mea e sili atu ona tāua e tatau ona ou faiā nai lo le sauniuni mo mafui'e."

Aisea e tatau ai pea ona e nofo sauni

O le taimi lava e oso ai le mafui'e, ua leai foi ma se taimi e te sauni ai. O le tala fafia i le tele o laasaga o loo ta'uā iinei, o le taimi lava e mae'a ai ona fai, e leai se isi mea e toe manaomia ona fai. Amata nei loa ma fafia i galuega uma ua mafai ona e faia.

PE A FAALEAGAINA AU MEATOTINO MAI SE *Mala.*

I nai uluai aso talu ona mavae se mafui'e, poo se isi lava mala, e tāua lou faatino loa o lau fuafuaga lena sa faatulaga mo faalavelave faafuase'i. Tausi ia te oe lava, lou aiga ma fesoasoani atu i isi pe a e mafaia. Ia faamautinoa o loo saogalemu, maloloina, malupuipuia ma malutia lou fale mai tau loulouā. A mae'a ona e faia mea uma, mafaufau loa e fai se talosaga mo se tupe e totogi ai mea o lou fale ua faaleagaina.

Afai o iai ni mea ua faaleagaina, o nisi nei o fautuaga ina ia faafagofie le faagasologa o le talosaga o le a fai:

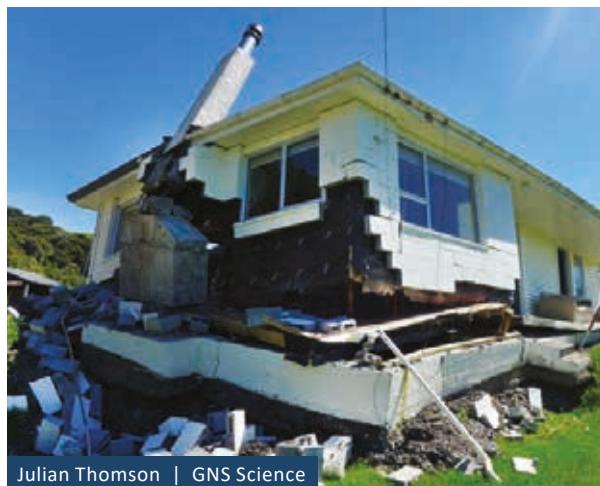
- Pe afai e mafai, pue ni ata o mea uma ua faaleagaina a'o lei faamamā mea ua faaleagaina. Sefe nei ata i le cloud poo se isi nofoaga e saogalemu ma faigofie ona e toe tapa atu i ai.
- A'o faasolo lau meapueata, o se mea lelei le faamaumau uma o igoa o mea taitasi o loo e pueina ata. E fesoasoani e te iloa gofie ai ata i se taimi o i luma ma ia faamautinoa ua e pu'e uma mea taitasi.

A faaleagaina sau meatotino mai se mala, e oo atu lava i le lua tausaga o faatali se talosaga e ave i le EQC, ma e lelei le vave ona ave i totonu o lau talosaga, e lē faigata ai foi ona iloa le faalavelave na mafua ai ona faaleagaina meatotino. Mo le faiga o se talosaga, tagai i le [eqc.govt.nz](#) pe vili mai i matou i le **0800 DAMAGE**.

Ua uma ona faatulaga lau inisiua?

E tāua tele le iai o le inisiua e toe totogi ai lou fale ma meafale ua faaleagaina, ina ia mafai ona toe sologa lelei mea mo oe pe afai na faaleagaina mea i se mala. E lē gata i lea, o le fai o sa oe lava inisiua mo lou fale e puipuia ai pe a faaleagaina i se mu (o le tele e inisiua e aofia ai le vaega lea) ma o lona uiga e otomeki lava ona e agavaa mo le inisiua a le EQC, le EQCover.

E tāua le fai ma toe iloilo lau inisiua, faaaogā se calculator i luga o le initaneti e siaki ai poo gafatia e lau inisiua galuega e toe fau ai lou fale pe afai e matua'i faaleagaina, poo gafatia e le inisiua meafale e toe sui pe a faaleagaina.

Faamata e mafai lava e le tou aiga ona toe foi i se lelei e aunoa ma se fesoasoani pe a uma se mala?

O le a pisi uma auaunaga tau puipuiga lautele ma faalavelave faafuasei, e fesoasoani atu i tagata o loo sili ona moomia se fesoasoani, pe a tupu se faalavelave faafuase'i. E pa'u lava ia te oe le tiute e faamautinoa ua iloa uma e lou aiga ma tagata o loo e tausia, gaioiga e tatau ona fai, ma o loo maua uma mea tou te moomia mo le aiga.

Tagai i le [getready.govt.nz](#) ma mulimilitai i laasaga faigofie e mautinoa ai ua nofo sauni lou aiga.

Lisi o mea e siaki MO LE SAUNIUNIGA O LOU FALE.

Luga o lo'u pale

- O lea ua aveese la'u ālaasu umi pe faasimā ae sui i se ālaasu e māmā atu.
- E māmā lava mea o loo ato ai lo'u pale (e pei o apa) ma ua matuā mau lelei ona tu'itu'i i iviivi.
- O mea mamafa o loo ato ai lo'u pale (e pei o le simā poo tiles) ua matuā faamau lelei i le faavaa o loo pito i totonu.
- Ua ou faaaogāina fusi e faamau lelei ai paipa o le tanevai. Poo, ua lē o toe faaaogāina le tane, o lea ua ou aveesea.

Autafa o lo'u pale

- Ou te iloa o loo malosi lava puipui o lo'u pale ma o loo i se tulaga lelei.
- Ua uma ona ou faamautinoa ua faamau lelei i le filifili soo se fagu kesi lapoa o loo faatū i fafo.
- Ua ou iloa le auala e tapē ai ki o le matou vai ma le kesi pe a tupu se faalavelave faafuasei.

Lalo o lo'u pale

- O loo mautu lelei le faamauina o le tino o lo'u pale i lona faavae (faaaogā i ai fao Z, o uea, poo lagolago talafeagai).
- Ua matuā lava mea e fusi pe saisai ai pe afai o le tino o le pale e taatia i luga o ni pou faavae, pe o le va o le palapala ma le fola i le pito i luga e sili atu ma le 600mm.
- O loo lelei faavae o lo'u pale.
- Ua uma ona faapipii faamau e faigofie ona fetuuna'i i le va o le fagu kesi ma paipa ma paipa o loo faaalu ai le kesi poo le vai.

Inisiua

- Ua mae'a ona sainia la'u lava inisiua e mafai ai ona toe faaleleia pe toe suia lo'u pale pe afai e faaleagaina i se mala.

- Ua mae'a ona sainia la'u lava inisiua e mafai ai ona toe suia a'u meafale pe a faaleagaina pe leiloloa i se mala e tupu.
- Ua ou iloa mea e lē o aofia i la'u inisiua pe a tupu se mala.

Totonu o lo'u pale

- Ua ou faaaogāina ni lagolago e faamau ai agai i le puipui o le pale, a'u meafale uumi ma mamafa (e pei o pus'a'isa ma fatatusi).
- Ua ou faaaogāina fusi e faamau lelei ai la'u kalone vaivevela.
- Ua faamau lelei la'u ogamu e tafu i fafie e tuna ai ma faatonuga mai le kamupani na gaosia.
- Ua tuu a'u meafale mamafa e e faatutū i luga o kapoti poo fata maualalalo.
- Ua ou faapipii ni faamau e loka ai kapoti e mautinoa ai e lē to'ulu mai i fafo ma ta'ei mea o loo iai i totonu.
- Ua ou tosoina se manoa meme'i i luma o fata e taofi mau ai mea o loo faatutū ai.
- Ua ou faaaogāina Blu Tack poo Quake Wax e faamau ai mea mata'eta'e e pei o ipu poo fagu tuuteu ma isi mea taugata.
- Ua ou faaaogāina faamātau talafeagai e tautau ai ata ma fā'ata e lē to'ulu ai i lalo.
- Ua ou faaaogāina fusi faamau ma fala e lē maseesee e faatutū ai luga mea e alu i le eletise (faataitaiga: TV, microwave) e taofi ai mai le pa'ūū poo le see ese.

O mea autū e lima ou te manao e Faalelei ma Faamau o:

1

2

3

4

5
